

COLECȚII MUZEALE SĂTEȘTI DIN ZONA BOTOȘANI

Încă de pe la sfârșitul secolului al XIX-lea, cercetători ai artei populare românești au scos în evidență valoarea și necesitatea conservării ei, un binecunoscut nume fiind cel al lui Alexandru Tzigara-Samurcaș, pasionat de cultura populară, care a atras atenția către acest domeniu, al civilizației românești. Concomitent cu încercările de alcătuire a diverse colecții, în România a părut Școala Speologică, inițiată de profesor Dimitrie Gusti, având la bază cercetarea științifică a patrimoniului culturii populare. Rezultatele cercetării tindeau către înființarea la București, la început de secol XX al unui Muzeu al Satului românesc, cuprinzând gospodării complete, biserici, tehnici populare, țesături de interior, port popular, piese de uz casnic, unelte pentru meșteșuguri și ocupații etc. din diferite zone ale țării.

După acest prim demers reușit, după anii 1950, persoane cu diferite specializări (cadre didactice, preoți dar și specialiști inițiați în studierea valorilor artistice ale satului) au început să alcătuiască inventare de colecții cuprinzând obiecte folosite în gospodăriile satești, în vederea valorificării lor pentru expuneri muzeale în diferite zone ale țării. În acest context au apărut, prin cercetări de specialitate, „delimitări” ale zonelor etnografice ale României, ducând la înființarea muzeelor pe bază de tematică. Pentru că muzeele etnografice zonale n-au putut cuprinde întregul patrimoniu pentru a-l face cunoscut prin expoziții permanente sau temporare și neavând nici capacitate de depozitare, au apărut tot mai multe inițiative de alcătuire a unor colecții satești, atât înainte de 1989, dar mai ales după anul 1989. din dorința de a conserva și a nu pierde valori de cultură materială și spirituală a comunităților umane și așezărilor rurale tot mai multe colecții satești au luat ființă. Astfel că, persoanele care au alcătuit colecțiile respective, au continuat să mai găsească valori de artă populară de secol XIX și început de secol XX, dar, în unele cazuri întâmpinând greutate în găsirea unor spații potrivite de expunere.

În acest moment se impune chiar prezentarea acestor colecții muzeale satești, și a persoanelor care au avut inițiativa alcătuirii lor, chiar în spațiul în care obiectele au fost create și în care au fost folosite, conturând și ilustrând astfel sătenilor (a trei sau patru generații). Așa aflăm despre ocupațiile și meșteșugurile pe care le-au practicat locuitorii așezării respective, despre locuințe și anexele gospodărești, despre biserica satului, despre obiceiurile și ritualurile practicate peste an, despre complexitatea vieții trăite în acel spațiu. Colecția muzeală de la *Vârful Cămpului* a fost alcătuită încă de prin anii 1970 de regretatul învățător Nicolae Costea care, plecând de la o serie de obiecte din casa părinților, printre care țesături de interior, elemente de port popular local, coroană de mireasă a mamei, a extins colecția îmbogățind-o cu piese de ceramică, obiecte pentru ocupații, de uz gospodăresc pe care le-a pus în valoare într-o expoziție permanentă. Expoziția este adăpostită într-o veche clădire a școlii, patrimoniul fiind preluat de fiul Cicerone Costea, care a urmat promisiunea de colecționar a tatălui.

O altă colecție cu valori de artă populară locală, a fost alcătuită din inițiativa luată de Tatiana Mănucă în satul *Smârdan*. Inventarul cuprinde ștergare pentru interiorul de locuință sau folosite la ritualuri ale vieții de familie, piese de port popular (cămăși, bundiță, brăie), batistă pentru ritualul de nuntă. În comuna Mihai Eminescu, satul *Cucorâni*, pasionații colecționari sunt institutorii Cecilia și Sergiu Manolache, care au pus bazele unei expoziții permanente cuprinzând un istoric al așezării, referiri la personalități născute în sat, recunoscute și apreciate în diferite domenii, care s-au ridicat, făcând cinste locului, ceramică din săpături arheologice și de secol XIX – XX (aparținând unor ateliere de meșteri), țesături și mobilier de interior, port popular lucrat în sat dar și frumoase piese pătrunse din alte zone ale țării cu prilejul ritualului nupțial, sau în momente de circulație a sătenilor și a mărfurilor. Colecția este adăpostită într-o sală a școlii ridicate aici în sat de prefectul Petre Irimescu.

Comuna *Ibănești*, cu o frumoasă peisajului de deal și câmpie, cu întinderile luminate de soare și calitatea de a păstra încă vechea arhitectură clasică, frumoase case cu prispe și acoperite cu stuf (desprinse parcă din poveștile bunicilor), are o frumoasă colecție etnografică, alcătuită de regretatul director tânăr al Căminului Cultural, Dan Porfireanu. Adăpostită în clădirea Căminului, renovată chiar de fostul director, colecția cuprinde piese de port popular, țesături, unelte pentru industria casnică textilă, ceramică, expuse ingenios într-un interior de locuință amenajat cu o sobă și cuptor cu vatră, o culme cu haine și piese de uz casnic, specifice toate comunei Ibănești. Colecția cu un spațiu generos de expunere și cu un orizont deschis chiar de la intrarea în curte este cea alcătuită și organizată la *Trușești* de către soții

Elena și Marin Chiponcă. Cu o curte largă în care se află fântâna ca izvor al vieții, căruța, florile, iarba verde în timpul cald, dar și o casă special construită, specifică locului, acoperită cu șindrilă și cerdac în jurul pereților, cu planul dezvoltat cu o cameră și tindă. Casa reamintește locuințele tradiționale din secolele XIX – XX. În interior, tinda este amenajată păstrând stativele pregătite pentru țesut, laița pentru oaspeți. Camera are un cuptor cu vatră pentru încălzit și pregătit hrana în timpul iernii, un pat cu ladă cu zestre, culmea pentru haine, masa, laițe acoperite cu lăicere și pereți cu frumoase păretare. Cu aceeași pasiune de colecționare care prețuiește valorile culturii populare, prof. Camelia Negrii a alcătuit o colecție cu piese etnografice din comunele *Prăjeni* și *Flămânzi*. Colecții cu un număr mare de piese, cuprinde mobilier, țesături de interior, port popular, unelte pentru ocupații, piese pentru ritualul de nuntă, care scot în evidență creația și arta populară a locului.

Expozițiile temporare realizate la *Prăjeni*, *Vatra Dornei*, *Flămânzi*, cu diferite ocazii, au atras vizitatorii care au apreciat frumusețea pieselor păstrate ca mărturie a vieții din secolele XIX – XX. Comuna *Concești*, prin inițiativa doamnei bibliotecare Aglăița Bălinișteanu, deține în spațiul alăturat bibliotecii, o frumoasă și valoroasă colecție de cămăși pentru sărbătoare, ștergere, unelte pentru prelucrat fibre pentru țesut, acoperitori de cap pentru femei, lucrate în casă, ceramică, covoare, batiste pentru nuntă. Pe lângă colecțiile muzeale la care ne-am referit, zona Botoșani are încă și alte așezări satești unde este valorificată viața tradițională, menționând satul *Icușeni*, comuna *Vorona*, *Dumbrăvița*, comuna *Lozna*. Aici menționăm și colecția alcătuită de profesor Victor Dughilă, care întâi ia inițiativa organizării și expunerii pieselor în satul *Băiceni*, comuna *Curtești*, dar mai târziu, din lipsă de spațiu, transferă obiectele la *Școala Specială din Botoșani*. Într-un spațiu din școală amenajează o expoziție permanentă cu patru secțiuni: etnografie, ecologie, apicultură, pedagogie.

În comunicaarea referitoare la muzeele satești, biologul Grigore Antipa spunea: „*Muzeul sătesc trebuie să urmărească totuși un scop imediat și acesta este de a căuta să devină povătuitorul de toate zilele ale populației, atât în viața ei sătească precum și în îndeletnicirile ei materiale*”.

Amenajarea colecțiilor muzeale satești nu este numai binevenită, dar este și necesară, pentru că noi piese de mare valoare pentru civilizația tradițională a satelor și care pentru istoria locului, devin mărturii de viață arhaică sunt salvate și vin să completeze și să îmbogățească muzeele zonale. Mai mult încă, repetăm că este important că piesele sunt tezaurizate, chiar în locul unde au fost meșteșugite și unde au fost folosite. Face o mare greșală cel care spune că nu mai există dovezi de viață patriarhală, ignorând cu bună știință și ducând la distrugere parte din civilizația rurală, parte care reprezintă veriga din evoluția culturii populare românești.

Lăudabile sunt inițiativa și eforturile pasionaților colecționari în salvarea valorilor artei populare, a patrimoniului zonal, și implicit a celui național.

VILLAGE MUSEUM COLLECTIONS FROM BOTOȘANI REGION (Summary)

The popular culture is part of identity of a community. Beside the zonal ethnographic museums, the passionate and experienced persons formed in different places, museum collections comprising different used pieces in the villages from the XIX-XX centuries. In this initiative of saving and keeping the ethnographical evidences is also inscribed the Botoșani area. Occupations, crafts, popular traditions, textures for the inside area are illustrated at the expositions from Vârful Câmpului, Cucorăni, Smârdan, Concești, Ibănești, Dumbrăvița, Lozna, Icușeni, Vorona, Flămânzi, Trușești.

Arrangements of the village collections is not only welcomed, but it is also necessary so that new pieces of great value for the traditional civilization of the villages which for the history of the place are becoming evidences for the archaic life, are saved and are completing and enrich the museums from the area.

* * *

Erată la *Acta Moldaviae Septentrionalis*, V-VI, 2006-2007, Botoșani, pp. 164-172.

La articolul *Ceramica tip Kutý – Arie de răspândire*, semnat de Steliana Băltuță, au fost omise explicațiile imaginilor de la p. 171, rândul din mijloc: imaginea din stânga: *Castron cu călăreț*; imaginea din dreapta: *Sfeșnic din anul 1835*. Imaginile incluse în rândul din mijloc și cele din rândul inferior reprezintă: *Vase Kutý lucrate de meșterii ucrainieni*.

SAT SMÂRDAN – COMUNA SUHARĂU

COMUNA VÂRFU CÂMPULUI

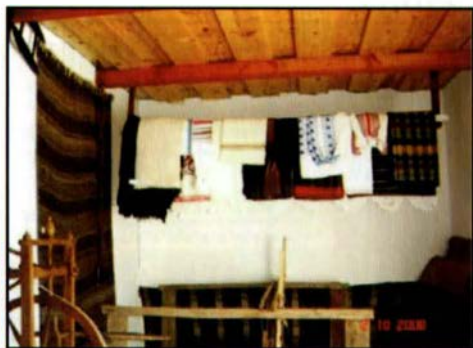
SAT CUCORĂNI – COMUNA MIHAI EMINESCU

COMUNA TRUȘEȘTI

COMUNA IBĂNEȘTI

ORAȘUL FLĂMÂNZI

